

JAARVERSLAG

10/11

FORMAAT

WERKPLAATS VOOR PARTICIPATIEF DRAMA

T 010-452 40 45

F 010-452 54 65

E info@formaat.org

Westzeedijk 513

Rotterdam

WWW.FORMAAT.ORG

Formaat is een organisatie die werkt aan empowerment van mensen in een achterstandspositie, participatie van mensen die onvoldoende aan de samenleving deelnemen, bewustwording van mensen m.b.t. mensenrechten, grondrechten en waarden & normen en dialoog tussen burgers onderling c.q. tussen burgers en overheid. Formaat doet dit door middel van allerlei vormen van Participatief Drama.

JAARVERSLAG

10/11

VOORWOORD

Voor u ligt alweer het 12e jaarverslag van Stichting Formaat.

Onze werkplaats was gevulder dan ooit met diverse activiteiten, ateliers, laboratoria, masterclasses, voorstellingen, workshops en methodiekoverdracht modules. Het seizoen 2010-2011 was een druk jaar met veel output richting samenleving.

We zijn er trots op dat de Theaterateliers en het DUNK team nog beter zijn gaan draaien dan ze al deden, steeds meer mensen vinden aansluiting bij deze meer dan bijzondere activiteit, steeds meer voorstellingen worden er gespeeld, steeds meer deelnemers en publiek vinden hun weg naar ons toe.

Met Studio Sterk is er een nieuw familielid bijgekomen. In navolging op het project Circus Pa Meijer hebben we mensen met een verstandelijke beperking een permanente plek in onze werkplaats gegeven om te werken aan empowerment, maar ook om naar buiten te gaan en de dialoog aan te gaan over hun achtergestelde positie in de samenleving.

Ons paradepaardje dit jaar was Perron 4. Een groep van zes jongeren hebben een Forumstuk gemaakt over de problematieken van het Cluster 4 onderwijs en getoerd langs verschillende Cluster 4 scholen om daarna hun bevindingen te delen met leden van de Tweede Kamer. We hebben de deelnemers zien groeien in hun rol van ambassadeur. Onvergetelijk.

Ook met het Buurtatelier is een stevige activiteit neergezet. Buurtbewoners spelen voor buurtbewoners, over voor hen belangrijke thema's in de wijk.

De jokeropleiding en de masterclasses van Adrian Jackson (Artistiek leider van Cardboard Citizens) en de uitwisseling met GTO Maputo waren druk bezochte activiteiten. Veel buitenlandse gasten vinden hun weg naar Formaat.

Formaat maakt na bijna 13 jaar nog steeds het verschil op allerlei fronten. Zowel artistiek als methodisch beginnen we steeds beter onszelf en ons werk te begrijpen. Participatief Drama is nog steeds een jonge en niet volledig uitgekristalliseerd medium. Die ontdekkingstocht is facinerend.

Op organisatiegebied zijn we nog steeds een financieel gezonde club. De sociocratie is verder doorgevoerd en geïntegreerd als besluitvormingsmodel. Ondanks de bezuinigingen en het maatschappelijke culturele veld dat aan heftige veranderingen onderhevig is zien wij de toekomst met vertrouwen tegemoet.

Formaat zal de stem van de groepen waar ze mee werkt, steeds luider laten klinken om te streven naar echte verandering waar deelnemers dat nodig vinden.

Deze ontwikkelingen hadden nooit kunnen gebeuren zonder de tomeloze inzet van ons team, de sponsors, de vrijwilligers en deelnemers. Ik wil dan ook van de gelegenheid gebruik maken hen hartelijk te danken. Veel leesplezier.

Luc Opdebeeck
Directeur

VISIE

In onze samenleving is nog steeds sprake van een onevenredige verdeling van kansen onder de bevolking. Mensen in een achterstandspositie slagen er niet of onvoldoende in om vooruit te komen; met sommige groepen gaat het zelfs steeds slechter. Tegelijkertijd verliezen begrippen als onderlinge solidariteit, onderling respect en medemenselijkheid steeds meer terrein. Commercie en passief entertainment veroorzaken eerder een daling dan een stijging van levenskwaliteit. De omgang van mensen onderling en die tussen overheid en burger wordt gekenmerkt door monologen en het ontbreken van een gemeenschappelijke taal.

MISSIE

Formaat wil die gemeenschappelijke taal aanbrengen in de vorm van de taal van het theater. Een theater dat participatief is, dat wil zeggen dat het publiek de hoofdrol speelt. Volwaardige participatie van alle burgers is een voorwaarde voor een democratie waarin mensen zich als mensen kunnen gedragen. Daarin worden monologen vervangen door dialogen, krijgen solidariteit en respect weer inhoud en kan iedereen ongeacht haar of zijn achtergrond een rol spelen.

ACTIVITEITEN

Formaat hanteert verschillende werkvormen om haar doelen te bereiken. Met Forumtheater, waarbij het publiek kan inspringen om de afloop van scènes te beïnvloeden, willen wij mensen activeren en tot een actieve dialoog aanzetten. Met Beeldentheater, waarbij met levende beelden wordt gecommuniceerd, willen wij mensen helpen bij het analyseren van situaties waarin zij zich belemmerd voelen in hun mens-zijn. Met samengestelde technieken willen wij mensen gericht ondersteunen bij het bereiken van hun eigen doelen. Door de methodieken ook over te dragen willen wij het succes van onze missie bevorderen.

DOELGROEPEN

Formaat is daar te vinden waar mensen proberen om persoonlijke en maatschappelijke barrières te overwinnen die tussen hen en een volwaardig functioneren in deze samenleving staan. Daarbij richten wij ons bewust op groepen aan wie weinig kansen worden toegedicht.

Voorbeelden uit de afgelopen 5 jaar zijn: Forumtheater over pesten, discriminatie & uitsluiting in het onderwijs; dialoog tussen jong & oud in de wijk middels Forumtheater; inspraak van mensen met een verstandelijke beperking middels Beeldentheater en Forumtheater; Theaterateliers t.b.v. reïntegratie met mensen met een psychosociale problematiek; Legislatief Theater met jongeren.

JAARVERSLAG

10/11

INHOUDSOPGAVE

1. JEUGD	11
1.1. FORUMTHEATER IN HET VOORTGEZET ONDERWIJS	12
1.1.1. UNDER PRESSURE	12
1.2. LEGISLATIEF THEATER	14
1.2.1. PERRON 4	14
1.3. SLIMM! WORKSHOPS ALCOHOLPREVENTIE	17
1.4. WORKSHOPS BEELDENTHEATER	18
2.1. SOCIALE ACTIVERING EN REÏNTEGRATIE	20
2.1.1. THEATERATELIER ROTTERDAM-DELFSHAVEN	20
2.1.2. THEATERATELIER ROTTERDAM-ZUID	21
2.1.3. DUNK-SCOREN MET UNDERGROUND KENNIS	22
2.2. EMPOWERMENT EN DIALOOG	24
2.3. WERKEN IN DE WIJK	25
2.4. WORKSHOPS	26
3. MULTIPLICATIE	27
3.1. JOKEROPLEIDING	28
3.2. MASTERCLASSES INTERNATIONALE EXPERTS	29
3.3. GASTLESSEN	29
4. INTERNATIONALE PROJECTEN	31
4.1. E-MOTIVENETWERK	33
4.2. INTERNATIONALE TRAININGEN	33
5. ORGANISATIEONTWIKKELING	35
5.1. BESLUITVORMINGSSTRUCTUUR	36
5.2. FUNCTIONELE ORGANISATIE	36
5.3. WERKPLAN	36
5.3.1. EVALUATIE WERKPLAN 2010-2011	36
5.3.2. WERKPLAN LOPEND SEIZOEN	37
5.4. OVERZICHT PUBLICATIES EN PUBLICITEITSMOMENTEN	37
BIJLAGE: ENGLISH SUMMARY	39

1 JEUGD

10/11

Bij Formaat staan die jongeren centraal, die maatschappelijk minder kansen hebben dan hun leeftijdgenoten. Formaat zet theater in als middel om jonge mensen de kans te geven om hun eigen visie op de realiteit te ontwikkelen, ideeën te ontwikkelen om die realiteit waar nodig zelf te veranderen, en te repeteren voor die verandering.

Formaat speelt Forumtheatervoorstellingen waarin het publiek wordt uitgenodigd om in te springen op de scènes; leerlingen kunnen proberen om het verhaal anders te laten aflopen. Formaat verzorgt ook workshops in de klas rondom elk gewenst maatschappelijk thema of kan in een productiegericht traject met leerlingen een forumvoorstelling maken.

Projecten voor jongeren vielen dit seizoen uiteen in drie verschillende werkvormen:

- Forumtheater over alles wat je niet wilt maar toch doet: Under Pressure
- Legislatief Theater: Perron 4
- Slimm!-Workshops over jongeren en alcohol

Totaal aantal voorstellingen en workshops: 153

1.1. FORUMTHEATER IN HET ONDERWIJS

In het boek "Theatre of the Oppressed" (Boal 1989) beschrijft Augusto Boal het Forumtheater als volgt: "In het eerste gedeelte wordt de scène zo gespeeld alsof het om conventioneel theater gaat. Dan wordt het publiek gevraagd of ze het eens zijn met de door de protagonist voorgestelde oplossingen. Vermoedelijk zijn ze het niet. De hele scène wordt dus een tweede keer gespeeld, waarbij de acteurs proberen om hem onveranderd uit te spelen en de toeschouwers hun best doen om de afloop te beïnvloeden doordat ze nieuwe, betere oplossingen inbrengen."

Formaat speelt sinds 1999 Forumtheater op scholen in het reguliere onderwijs. Sinds 2004 spelen we in toemende mate in het Cluster 4 onderwijs (onderwijs aan

kinderen met ernstige gedragsproblemen), het Praktijkonderwijs en in Justitiële Jeugdinrichtingen (JJl's). De voorstellingen maken steeds vaker deel uit van preventieprogramma's van scholen en partnerinstellingen.

1.1.1. Under Pressure

In navolging van het proces van Home & Away (2007-2009) werd ook dit keer een buitenlandse gastregisseur aangetrokken. Ditmaal ging het om de uit Colombia afkomstige en in de VS woonachtige Hector Aristizábal. De rode draad voor de voorstelling werd het idee dat het leven van veel jongeren onder druk (under pressure) staat, waardoor ze tot extreme uitingen neigen. Hoewel alcohol een belangrijke rol speelt, gaat het in de voorstelling over veel meer. De leerlingen kunnen na afloop van het stuk kiezen met welke thema's zij in het interactieve gedeelte verder willen.

Under Pressure volgt de lotgevallen van Sil (15), Gio (15) en Jim (16). Sil woont bij haar streng gereformeerde vader en is verliefd op Jim. Jim is net uit het internaat terug en woont bij zijn strenge moeder en nieuwbakken stiefvader. Gio is gameverslaafd en woont bij zijn zieke moeder.

Zij maken keuzes waardoor de druk op hen steeds verder toeneemt. Aan het slot van het stuk drinkt Sil zich in coma, wordt Jim gezocht door de politie en heeft Gio zijn game verloren.

TERUGBLIK

Het afgelopen seizoen was Under Pressure maar liefst 84 keer te zien. Ruim 4500 leerlingen namen deel aan de voorstellingen. Met de 2500 van het seizoen ervoor hebben nu al 7000 jongeren deze productie gezien.

De participatie was hoog, nog nooit sprongen zoveel leerlingen in op de verschillende scènes.

De meest gekozen thema's waren:

- hoe ga je om met je stiefvader? (een steeds vaker voorkomend thema in de realiteit)
Quote: "Je krijgt mijn kamer echt niet als je seks met mijn moeder wilt hebben"

- indrinken/zuipwedstrijden (in sommige regio's verbaazingwekkend normaal)
Quote: *"Ik werd dertien en op mijn verjaardag eindigde ik in coma. Was niet zo erg, was wel lachen. Drinken is toch leuk. Ik ben wel naar een lager niveau op school gegaan daarna."*
- gameverslaving (bijna altijd meldde zich iemand die zich in Gio herkende),
Quote: *"ik zou ook niet met Gio omgaan, hij is een nerd"*
- joyriding (met het dilemma: stap je in de auto bij iemand die geen rijbewijs heeft én dronken is)
Quote: *"Joyriden doe ik ook. In de auto van mijn stiefvader. Ik ben 15, ik kan echt goed rijden hoor"*
- de strenge (religieuze) vader (waarbij veel discussie over opvoedingsstijlen ontstond - en sommige leerlingen herkenden de personages meteen).
Quote: *"dat (vader Sil) is mijn vader en dat (moeder Jim) is mijn moeder!"*
- discriminatie in de disco (in sommige regio's een hardnekkig probleem)
Quote: *"Als iemand zo discrimineert, mag je wel slaan"*
- relaties en toekomstideeën (de relatie tussen Sil en Jim werkt als een spiegel)
Quote: *"het liefst wil je gewoon een man die alle geld voor je verdient en dat jij de hele dag op de bank kan liggen!"*
- onveilige seks (met de vraag wiens verantwoordelijkheid het is)
Opmerking: Ze vinden het van Sil dom dat ze met Jim naar bed is gegaan terwijl ze dronken was. Jim treft geen blaam. Maar als ze hun zusje zou zijn dan was het niet oké.

REACTIES VAN LEERKRACHTEN

Veel voorkomende reacties zijn: "hier probeer ik al het hele schooljaar aandacht voor te krijgen en jullie krijgen het in anderhalf uur voor elkaar."

Leerlingen hebben vaak de volledige anderhalf uur aandacht voor de voorstelling. In het Cluster 4 en

op Praktijkschool is dat uitzonderlijk. Voor sommige leerkrachten is het een eye-opener om mee te maken hoe geconcentreerd en serieus de leerlingen met de onderwerpen van de voorstelling omgaan.

Een paar citaten van leerkrachten:

De leerlingen hebben genoten van de voorstelling en bleven betrokken tot het einde.

Zelfs mijn doorgaans kritische collega's konden alleen maar lovende woorden uitbrengen

Praktijkschool

De leerlingen en het personeel waren laaiend enthousiast! Heel leuk, en uitnodigend voor onze doelgroep (cluster 3 en 4).

De discussies van het nagesprek waren erg inhoudelijk, en de leerlingen namen fanatiek deel hieraan, super!

VSO-school

Wat knap hoe een paar mensen met zoveel rollen een nog zo duidelijk en voor leerlingen herkenbaar stuk neer kunnen zetten. Ook het nagesprek was erg goed.

Praktijkschool

Jullie slagen erin om positief te blijven ondanks veel negativiteit onder de leerlingen. Ik heb de stemming om zien slaan.

VMBO

DVD

Er is een registratie gemaakt van de voorstelling op het Calvijn College in Rotterdam-Zuid op 21 februari 2011. De dvd is te bestellen bij Formaat.

UITVOERDERS

Regie: Hector Aristizábal, Luc Opdebeeck

Script: Ronald Matthijssen

Spelers: Michiel Blankwaardt, Bart Broekhuijsen,

Dionisio Matias, Ilse Stijntjes

Jokers: Tamar Kemperman, Karen Bevers

Stagemanagement: Thomas Brand, Danny Lodeweges

Geluid: Giovanni Tradardi

Vormgeving: Thomas Brand

FINANCIERING

De tweede tournee van *Under Pressure* is mogelijk gemaakt met de steun van Stichting Kinderpostzegels, Fonds 1818, de Stichting Boschuyzen, het Geheim van Goeree-Overflakkee, de GGD Rotterdam-Rijnmond en de gemeenten Spijkenisse, Aalten en Maassluis.

VOORUITBLIK

In het seizoen 2011-2012 staan 60 voorstellingen gepland in vrijwel het gehele land. In juni 2012 wordt definitief de laatste voorstelling van *Under Pressure* gespeeld. Wie hem nog een keer wil zien: kijk in de agenda op www.formaat.org en meld je aan als gast.

NIEUWE PRODUCTIE

Vanaf 2012 gaan we aan de slag met een nieuwe productie. Het thema wordt jongeren en arbeidsmarkt, inkomen en schulden.

1.2. LEGISLATIEF THEATER

Legislatief Theater is Forumtheater dat direct gericht is op het veranderen van wet- en regelgeving. Tot 2010 speelden de projecten zich vooral op lokaal niveau af. Recente voorbeelden zijn: *Het Gelijk van Oosterhout (integratie)*, *Agenda Delfshaven 2020 (jeugdbeleid)* en *Circus Pa Meijer* (rechten van mensen met een verstandelijke beperking).

Een Legislatief Theaterproject verzamelt eerst informatie over het onderwerp onder de direct betrokkenen. Deze informatie wordt verwerkt in een Forumtheaterstuk dat op allerlei plaatsen gespeeld wordt. De reacties van het publiek, dat inspringt op de scènes, leiden tot het formuleren van concrete voorstellen voor beleidswijziging. Die voorstellen worden neergelegd bij de politiek.

In het project *Perron 4* ging het voor het eerst om de landelijke politiek.

1.2.1. Perron 4 Legislatief Theater Cluster 4

AANLEIDING

Formaat werkt sinds 2002 in het Cluster 4 (onderwijs voor leerlingen met ernstige gedragsproblemen), waar- onder ook in Justitiële Jeugdinrichtingen. Deze activiteiten worden voor een belangrijk deel mogelijk gemaakt met steun van Stichting Kinderpostzegels Nederland. Jaarlijks rapporteert Formaat haar signaleringen. In 2008 waren die signaleringen aanleiding tot een nader onderzoek naar de (rechts)positie van de Cluster 4 leerlingen. Formaat produceerde een startnotitie en een tijdelijke expertgroep werd gevormd, waarbij ook Defence for Children International (DCI) aanschoof. DCI ziet onder andere toe op de naleving van het Internationaal Verdrag voor de Rechten van het Kind (IVRK), dat door Nederland is geratificeerd.

Eind 2009 werd besloten om een lobbytraject te starten om de (rechts)positie van de jongeren in het Cluster 4 te verbeteren. Centraal onderdeel van het traject was het maken van een Forumtheaterproductie door een groep van deze jongeren.

TERUGBLIK

Vier Cluster 4 scholen in het midden van het land werden benaderd voor deelname aan het project: Beukenrode in Doorn, De Pels in Utrecht, De Sprong in Maarsbergen en de Lasenberg in Soest. De eerste drie scholen deden mee. In het voorjaar van 2010 werden op elke school een voorlichtingsbijeenkomst en drie audities gehouden. Het aantal aanmeldingen was groot. Uiteindelijk werden 10 jongeren geselecteerd, daarvan zijn er 6 aan het werkproces begonnen.

De input van alle, meer dan 50, leerlingen tijdens de audities is verwerkt in de productie Perron 4. In september en oktober 2010 werd de voorstelling in Zeist gemaakt door de 6 jongeren en het team van Formaat. Daaraan was een leerlingenbegeleider toegevoegd om zowel voor het vervoer van de leerlingen als voor de persoonlijke begeleiding te zorgen.

Perron 4 vertelt het verhaal van Ali, Dries en Jaap. Dries heeft autisme, zijn moeder is depressief en zijn vader zit in de gevangenis. Jaap komt van het VWO en moest van school omdat hij in een vlaag van woede de jongen die hem jarenlang pestte in elkaar heeft geslagen. Ali heeft een verslaafde moeder, zijn vader is overleden

en heeft veel voogden, internaten en pleeggezinnen gezien. De drie komen nieuw op school, waar Gino en Darryl al op zitten.

Juf Spoor, de groepsleerkracht, doet haar uiterste best om haar leerlingen alles te bieden wat ze nodig hebben. Ze gaat ten onder aan de diversiteit van de problematiek en aan de werkdruk. Aan het slot van het verhaal blijken de leerlingen klem te zitten op perron 4 - er is geen weg terug naar het regulier onderwijs.

De voorstelling was op de volgende scholen te zien:

25 oktober 2010: Beukenrode, Doorn
 26 oktober 2010: De Pels, Utrecht
 2 november 2010: De Radar, Arnhem
 16 november 2010: J.C. Pleysierschool Den Haag
 De volgende opmerkingen/voorstellen die tijdens de voorstellingen werden gedaan, kwamen op de graffitiwand van het decor terecht:

1. Mensen met een stoornis moeten de kans krijgen om elk diploma te halen dat ze willen.
2. Proefdraaien op regulier onderwijs met een docent
3. Reguliere scholen moeten je toelaten, geen discriminatie
4. Gedrag en persoon scheiden
5. De verbinding tussen regulier en cluster 4 moet beter
6. Docent is geen hulpverlener. Wel hulp op school bieden.
7. Mensen met stoornissen moeten per stoornis in een klas.

8. Dit soort stukken moet meer gespeeld worden, dan weten mensen wat autisme enz. is.
9. Op elke school Sociale Vaardigheden aanbieden
10. Één aanspreekpunt per jongere
11. Ieder kind heeft recht op normaal onderwijs, niet bezuinigen op kinderen en onderwijs.
12. Meer toezicht! = meer personeel
13. Cluster 4 scholen moeten evenveel geld krijgen als reguliere scholen: computers, onderhoud van gebouwen, boeken, hygiëne, gymzalen, digiborden en vakdocenten
14. "Soms is het net een flipperkast in m'n hoofd"

De volgende voorstellingen werden voor volwassenen gespeeld:

15 november: De Tweede Kamer, Den Haag

25 november: Het Cluster 3/4 Congres, Papendal

26 november: Villa Concordia, voor AMK Utrecht

29 november: Werkplaats voor Participatief Drama, Rotterdam

De voorstelling in de Kamer was een onvergetelijke ervaring voor de spelers. Zij kregen op het hoogst mogelijke niveau aandacht voor hun vragen. Kamerleden van de PvdA, de VVD, GroenLinks en de SP woonden de voorstelling bij. D66 en de PVV hadden vanwege spoedvergaderingen op het laatste moment afgezegd.

Lea Bouwmeester (PvdA) hield een inleiding waarbij ze de nadruk legde op het belang van de inbreng van jongeren bij het proces van beleid maken.

De Kamerleden waren onder de indruk van het beeld van de dagelijkse gang van zaken op een Cluster 4 school. Het was voor het eerst dat dit zo duidelijk neer werd gezet. Jesse Klaver (GroenLinks) reageerde na afloop spontaan met "kippenvol".

In de wandelgangen startte Kinderpostzegels de lobby voor een wetgeving waarbij de belangen van de jongeren beter gewaarborgd worden.

RESULTATEN

Een lobbytraject betekent een lange weg. De wetgeving Passend Onderwijs staat ook op de agenda van de Kamer. De opheffing van het in clusters opgedeeld

speciaal onderwijs staat ter discussie. Kinderpostzegels en Formaat houden de vinger aan de pols en zullen de Kamerleden met vragen blijven bestoken.

De resultaten voor de deelnemende leerlingen waren opzienbarend:

Een van de spelers ontpopte zich als motivator, bracht steeds opnieuw tekst en ideeën in en nam steeds meer de verantwoordelijkheid voor het oplossen van de conflicten. Dat laatste was bijzonder omdat hij juist moeite heeft zijn agressie te reguleren.

Een andere speler viel vooral op door zijn gevoel voor humor en zijn kwaliteit als rapper. Hij bleek ook in staat om veel tekst in te brengen. Hij luisterde goed naar regieaanwijzingen. Zijn fysiek, verstaanbaarheid en podiumbewustzijn heeft hij sterk ontwikkeld tijdens het repetitieproces.

De derde acteur nam het project heel serieus en zijn motivatie om mensen zijn verhaal te laten zien was groot. Voor hem was positieverbetering van het Cluster 4 onderwijs, en het wegnemen van vooroordelen over Cluster 4 leerlingen heel belangrijk. Aanvankelijk had hij moeite om zich te concentreren; toen hij doorkreeg dat het publiek het verhaal echt serieus nam, lukte het met de concentratie steeds beter.

Een volgende speler speelde tijdens de auditie de sterren van de hemel. Daarnaast vond hij het heerlijk om mee op te bouwen en af te breken en had een scherp technisch inzicht. Ook m.b.t. de regie kwam hij verassend uit de hoek, hij zag heel veel dingen en had veel goede ideeën. Ondanks zijn dyslexie lukte het hem uiteindelijk om tekst van papier te leren.

De laatste speler gaf zich volledig en wist zijn rol tekst- en personagevast neer te zetten. Tijdens het repetitieproces las hij een verhaal voor over de geschiedenis van zijn personage. Zijn zelfvertrouwen groeide vanaf dat moment steeds meer. Hij ontdekte zijn talent en kreeg daar van de hele groep waardering voor. Tijdens de tournee deed hij de ontdekking dat tijdens het spelen zijn tics verdwenen.

DVD

Van de voorstelling is een interactieve dvd gemaakt door Paul de Bont Producties in samenwerking met Kinderpostzegels. De dvd is bij Formaat te bestellen.

VOORUITBLIK

Formaat blijft actief in het Cluster 4 en gaat zich ook op Cluster 3 (leerlingen met een lichamelijke beperking of een chronische ziekte) richten. Na de presentatie van de dvd van Perron 4 wordt extra belangstelling vanuit het werkveld verwacht.

1.3. SLIMM! WORKSHOPS ALCOHOLPREVENTIE

SLIMM! is een workshopmodel dat de groep spelenderwijs inzicht geeft in de oorzaken en consequenties van handelen, en onderzoekt samen wat je kunt doen om gerelateerde problemen in de toekomst te voorkomen. Leerlingen bedenken een fictief personage dat m.b.t. het thema in problemen raakt.

In de tweede fase wordt onderzocht hoe het probleem van het personage ontstaan is, hoe deze in contact is gekomen met alcohol, welke personen daarbij belangrijk waren. De leerlingen maken scènes over het personage en spelen die vervolgens uit. De andere leerlingen kunnen op de scènes inspringen.

Het thema jeugd en alcohol is landelijk een aandachtspunt. De tot nu toe getroffen maatregelen m.b.t. leeftijdsgrenzen in winkels en horeca helpen niet. Het aantal gevallen van comazuipen ligt gemiddeld boven de 2 gevallen per dag. Zuipketen worden ongemoeid gelaten, omdat ze vallen onder besloten gelegenheden. Op veel plekken in het land wordt nog gedoogd dat jongeren in de publieke ruimte drinken. De alcoholindustrie heeft jongeren als doelgroep in het vizier en laat niet los.

TERUGBLIK

In 2010-2011 werden in totaal 12 workshops aangeboden. Aan 8 workshops in Maassluis op het Lentiz Kastanjecollege en het Lentiz Revislyceum namen in totaal 166 leerlingen deel, aan 4 workshops in Lisse op het Fioretti College MVO Lucia in totaal 92 leerlingen. In totaal 258 jongeren in de leeftijd van 14-16 jaar.

Conclusies uit de workshops zijn dat

- alcohol steeds makkelijker te krijgen is
  - supermarkten checken nauwelijks ID, en meestal alleen van jongens
  - kleinere winkels verkopen alles aan jongeren omdat ze omzet nodig hebben
  - steeds meer jongeren boven de 18 gewoon als 'koerier' ingezet worden
  - veel ouders thuis toestemming geven
- leerlingen niet het gevoel hebben dat er sprake is van ontmoedigingsbeleid, want je kan alcohol immers overal krijgen en er zijn zoveel dronken mensen.
- comazuipen door een deel al beschouwd wordt als een soort inwijdingsritueel, zoals als je eerste diefstal of je eerste zoen
- veel jongeren op vakantie voor het eerst met drank in aanraking komen, in het buitenland wordt helemaal niet consequent gecontroleerd
- voorlichting helpt niet want je gaat toch wel drinken

Leerlingen onderschatten het effect van alcohol op het lichaam enorm. De scènes gaan vaak over ernstige gevolgen van alcoholmisbruik, maar geen enkele keer over hersenbeschadiging of andere langdurige lichamelijke gevolgen. Wel over geweld, ongelukken en coma-zuipen. De leerlingen weten wel iets over de incidenten, niet over lange termijn-effecten. Voorlichting hierover is dringend noodzakelijk.

RESULTATEN

Zowel de gemeente Maassluis als de betrokken scholen waren zeer te spreken over de signaleringen die de workshops hebben opgeleverd. Bij de leerlingen leverden de workshops veel inzichten op: meer dan de helft van de deelnemers veranderde na afloop hun mening over de belangrijkste oorzaken van alcoholgebruik onder jongeren.

FINANCIERING

De workshops werden gefinancierd door de gemeenten Maassluis en Lisse.

VOORUITBLIK

In het schooljaar 2011-2012 staan de alcoholworkshops weer op het programma. In Maassluis wordt gestreefd naar een stedelijk programma waarbij ook ouders betrokken worden. Landelijk gezien komt er steeds meer aandacht voor problematisch alcoholgebruik van jongeren.

1.4. WORKSHOPS BEELDENTHEATER

Met Beeldentheater kan elk denkbeeldig thema met een groep deelnemers worden behandeld. De techniek kan gebruikt worden voor analyse, strategiebepaling en dialoog.

TERUGBLIK

Op het Porta Mosana College in Maastricht werden in september 2010 in totaal 10 workshops gehouden met ruim 200 deelnemers. Thema van de workshops was 'Wederzijds respect'. De leerlingen werkten thema's uit als pesten, discriminatie, conflicten met de particuliere bewakingsdienst op school, geweld onderling, conflicten met leerkrachten, huiselijk geweld en uitbuiting van illegale werknemers.

De workshops werden gegeven in het kader van het internationale project ARTiculating Values, een initiatief van de Anna Lindh Foundation naar aanleiding van de moord op de Zweedse minister van buitenlandse zaken op 11 september 2004.

FINANCIERING

De workshops werden gefinancierd door het Porta Mosana College.

2 VOLWASSENEN

10/11

Formaat kiest er in eerste instantie voor om met mensen in de marge van de samenleving te werken. Een belangrijke activiteit zijn de Theaterateliers waarin gewerkt wordt met mensen met een psychosociale en psychiatrische achtergrond. Iedere week zijn er workshops waarin praktijksituaties worden nagespeeld en geoefend.

Formaat maakt ook Forumvoorstellingen voor volwassenen en verzorgt workshops op studiedagen, symposia, teamtrainingen en congressen en werkt in de wijk rond overlast en conflicten.

Totaal aantal gespeelde voorstellingen en gegeven workshops: 269

2.1. SOCIALE ACTIVERING EN REÏNTEGRATIE

Bij Formaat wordt niet geduwd, wél uitgedaagd. De activiteiten zijn geen traject, maar een kans. Je mag er je mond open doen en zeggen wat jij vindt. Je mag zijn wie je bent. In de Theaterateliers komen mensen tot bloei die eigenlijk besloten hadden om in hun schulp te blijven. Het blijkt ook dat mensen meer gaan doen dan zelfs de begeleiders verwacht hadden. Ze worden sociaal en maatschappelijk actief en sommigen vinden zelfs op eigen kracht een baan.

Theateratelier

Een Theateratelier bestaat uit een groep van maximaal 15 mensen die minimaal 6 maanden bij elkaar blijven. Wekelijks wordt een dagdeel gewerkt volgens de methodiek die beschreven staat in het Handboek Participatief Drama “De Mens in de Hoofdrol”. De instroomgroep omvat maximaal 10 personen en werkt een half dagdeel per week.

Regelmatig presenteren de Theaterateliers hun verhalen aan publiek, dat zowel uit de doelgroep als uit professionals, buurtbewoners en beleidsmakers kan

bestaan. Vanuit het Theateratelier kunnen mensen doorstromen naar het DUNKteam (zie verderop in dit verslag).

Een volledig draaiend Theateratelier bestaat uit twee verschillende groepen:

- een instroomgroep voor die mensen die nog niet precies weten of het Theateratelier iets voor ze is en wat ze er mee willen
- het eigenlijke Theateratelier waarin gewerkt wordt aan persoonlijke ontwikkeling, belangenbehartiging en onderlinge solidariteit.

2.1.1. Theateratelier Rotterdam-Delfshaven

Het Theateratelier Rotterdam is gestart in oktober 2007. Het vindt wekelijks plaats in de Werkplaats voor Participatief Drama van Formaat in Delfshaven. In dit project werkt Formaat samen met de regionale zorgaanbieder Pameijer.

TERUGBLIK

In het seizoen 2010-2011 hebben 24 mensen aan de instroomgroep deelgenomen en 25 aan het Theateratelier. Vooral in de laatste maanden van het seizoen trok de deelname sterk aan. De gemiddelde opkomst ligt bij 70% van het maximum aantal deelnemers. Dat getal is hoog, gezien de kwetsbaarheid van deze groep m.b.t. verhuizingen, detentie, psychische problemen en problemen met gezondheid/medicatie.

De tweemaandelijks Open Ateliers waren goed bezocht, soms waren er meer dan 40 aanwezigen. De instroomgroep heeft zich o.a. beziggehouden met: omgaan met elkaar in een Beschermd Woonvorm (BW), hoe kijkt de samenleving aan tegen autisme, stigmatisering van daklozen (zelfs al heb je weer een woning), hoe artsen omgaan met littekens van ‘krassen’, arrogantie van hulpverleners en het risico van de deurwaarder zodra je je weer ergens inschrijft.

De Theaterateliergroep hield zich o.a. bezig met hoe de politie omgaat met mensen met psychosociale problemen, met het thema kindervens, met het probleem van

je achtergrond bij sollicitaties en dates, reacties van familie/bekenden op je psychotische verleden. Een aantal van de thema's is bij de presentaties in scènes verwerkt.

Het Theateratelier is voor Formaat ook een opleidingsactiviteit voor nieuwe jokers. Bij elk Theateratelier assisteert een aspirant-joker de begeleider.

RESULTATEN

Het effect van het werken met Participatief Drama, zo wordt telkens weer bevestigd, is dat deelnemers bewuste keuzes gaan maken en de gevolgen aanvaarden. Augusto Boal, de grondlegger van het Theater van de Onderdrukten, riep de mensen op om de moed te hebben om gelukkig te zijn. Daarbij hoort ook de moed om fouten te maken en daarvan te leren. Moed hebben betekent dat je ergens bang voor bent, maar het tóch doet. Veel van de deelnemers aan het Theateratelier zijn (faal)angstig en hebben het idee dat ze in conflict-situaties altijd aan het kortste eind zullen trekken. Zeker in de confrontatie met artsen, politie, hulpverleners en deurwaarders klopt dat idee meestal. Maar ook met familieleden en vrienden hebben zij deze ervaringen. Het Theateratelier helpt om mensen sterker te maken.

Een van de deelnemers kiest er bewust voor om te blijven meedoen, inmiddels al bijna 4 jaar. Hij begon als timide deelnemer die nauwelijks een oefening kon afmaken. Onlangs heeft hij besloten te willen gaan afkicken van zijn softdruggebruik, en volgt hier nu een programma voor. Hij is vastbesloten dit vol te houden.

Een andere deelnemer heeft extreme faalangst en heeft veel last van stemmen. Ze wil daarom niet aan de presentatie meedoen als speler maar heeft bij de presentatie in januari 2011 wel een klein rolletje gespeeld zonder tekst, dat vond ze spannend maar vond het duidelijk wel prettig om onderdeel uit te maken van het stuk. Verder maakt zij de attributen voor de presentaties en is hier heel actief in. Haar dagelijkse begeleiding geeft aan dat ze veel zekerder geworden is. Ze kan zelf aangeven waar haar leerpunten liggen en onderneemt stappen om hieraan te werken.

Een nieuwe deelnemster die in augustus is begonnen,

is heel fanatiek met het leren van teksten. Ze is autistisch en kan er niet tegen om aangeraakt te worden. In het begin deed ze met de meeste spellen niet mee als er een kans inzat dat je daarbij iemand zou kunnen aanraken. Ze vind het duidelijk een lastige handicap en vindt het vervelend dat ze daardoor niet mee kan doen. In de loop van het seizoen is ze daar zelf steeds creatiever in geworden. Zelfs de spellen waarbij je in eerste instantie wel iemand zou aanraken, weet ze nu vaak zo te draaien dat ze ook mee kan doen.

FINANCIERING

Het Theateratelier Rotterdam wordt gefinancierd door de GGD Rotterdam-Rijnmond.

VOORUITBLIK

De activiteit loopt in 2011-2012 door en viert medio 2012 zijn eerste lustrum.

2.1.2. Theateratelier Rotterdam-Zuid

Het Theateratelier Zuid is gestart in oktober 2010 in samenwerking met Pameijer; het was een spin-off van het project Strevelswijk, waarin met bewoners van de gelijknamige gebruikers-BW een productie werd gemaakt over hoe het is om daar te wonen. Het Theateratelier Zuid staat open voor alle BW-bewoners op Zuid, evenals voor mensen uit de Maatschappelijke Opvang.

De deelgemeente Feijenoord, waar de deelnemers wonen en waar het Theateratelier plaatsvindt, is op dit moment de Nederlandse wijk met de grootste achterstanden. Het voorzieningenniveau is onvoldoende voor de behoeften van de bewoners.

TERUGBLIK

Het Theateratelier startte met een gecombineerde instroom/Theaterateliergroep. Veel deelnemers hebben een ernstige problematiek: psychiatrie, verslaving en vaak ook een verleden met dakloosheid. Door psychische problemen en detentie is de opkomst lager dan in Delfshaven. De laatste maanden is er echter sprake van een stijgende tendens. De gemiddelde deelname ligt nu bij 60%. In totaal hebben in 2010-2011 24 personen deelgenomen.

De opkomst bij de Open Ateliers was erg goed; in januari 2011 waren bij de eerste presentatie meer dan 50 mensen aanwezig. Behandelde thema's in het Theateratelier waren: toekomstoriëntatie, welke begeleiding is nodig, hoe kijken we aan tegen bemoeizorg, wat doe je als begeleiders afspraken niet nakomen, leen je geld aan kennissen uit de scene?

De instroomgroep hield zich bezig met thema's als: stigmatisering, burenruzies, familieconflicten en isolement.

Het Theateratelier Zuid werkte het eerste halfjaar in Hillesluis, sinds januari 2011 in Bloemhof-Zuid. Ook buurtbewoners met psychosociale problemen vinden de weg naar het atelier. Er is sprake van toenemende contacten met het Theateratelier Delfshaven.

RESULTATEN

Een van de deelnemers die aanvankelijk bijna onverstaaanbaar was, is veel duidelijker gaan praten.

Een andere deelnemer heeft onlangs een knop omgezet, hij is gestopt met blowen. Hij vindt een verzorgd uiterlijk nu belangrijk, en heeft voor het eerst sinds hij op de BW Strevelswijk woont een nieuw overhemd gekocht. Ook heeft hij zich aangemeld voor een ervaringsdeskundigentraject bij Pameijer.

Een van de deelnemers is doorgestroomd naar een vaste baan als chauffeur.

Over het algemeen is het uithoudingsvermogen toegenomen. Van 2 uur naar 2,5 uur werken was aanvankelijk een probleem, nu stellen sommige mensen voor om nog even langer door te gaan. De betrokkenheid is ook toegenomen, zowel met elkaar als met de thema's en scènes. Een deelnemster heeft voor een van de presentaties een prachtige wasmachine in elkaar geknutseld. Mensen geloven meer in hun eigen kunnen als het gaat om teksten leren, looplijnen onthouden enz.

FINANCIERING

Het Theateratelier Rotterdam-Zuid wordt gefinancierd door de GGD Rotterdam-Rijnmond.

VOORUITBLIK

Het Theateratelier wordt in 2011-2012 voortgezet. We streven naar een gemiddelde bezettingsgraad van 70% en in totaal 50 deelnemers.

2.1.3. DUNKteam

DUNK - Dig into Underground Knowledge oftewel Scoren met Ondergrondse Kennis - werd geboren in 2008. Mensen met psychosociale problemen die producties maken over knelpunten in de zorg treden op en verzamelen ideeën van het publiek. Die ideeën worden voorgelegd aan beleidsmakers om zo de zorg te verbeteren. Uitgangspunt: onder het publiek is veel ondergrondse kennis, die door de Forumtheaterproducties wordt geactiveerd.

DUNK was begin 2008 kandidaat voor de Nationale Zorgvernieuwingsprijs en won later dat jaar de Samen Sociaalprijs van de provincie Zuid-Holland. Na een succesvolle tournee in 2009/2010 werd op de slotmanifestaties in Haarlem en Rotterdam het boek DUNK - Implementatie Participatief Drama gepresenteerd. Het media-atelier DUNK-TV leverde een aantal videoproducties op.

TERUGBLIK

DUNK is vanaf de zomer van 2010 een vast onderdeel van de Theaterateliers. Deelnemers aan Theaterateliers kunnen doorstromen naar het DUNKteam als zij zich verder in Participatief Drama willen verdiepen. Het Theateratelier Haarlem, dat door Roads en Formaat is opgezet en sinds 2009 zelfstandig door Roads wordt gedraaid, levert ook DUNKers.

In de eerste helft van het seizoen 2010-2011 werd de voorstelling *Mysterie* gespeeld op de manifestatie tegen armoede in Rotterdam. Ook werd er een workshop gegeven op de landelijke activeringsdag van de cliëntenraden in Utrecht.

De tweede helft van het seizoen stond het maken en spelen van de productie *De Drie Biggetjes* centraal. Het stuk, geschreven door Adrian Jackson van *Cardboard Citizens* in Londen, is een bewerking van het klassieke sprookje waarin de wolf de huisjes van de biggetjes omver probeert te blazen. Dit keer gaat het om drie

dakloze biggen die een woning krijgen en proberen om hun leven weer op orde te krijgen. Wat kan er allemaal misgaan, welke wolven liggen er op de loer en welke ondersteuning hebben de biggen nodig?

Gekoppeld aan de voorstelling wordt een workshop voor zowel cliënten als werkers in de maatschappelijke opvang aangeboden.

De voorstelling is tot aan de zomer van 2011 6 keer gespeeld, 4x in Rotterdam, 1x in Haarlem en 1x in Amsterdam. In Gouda werd een workshop gegeven.

RESULTATEN

De voorstelling is voor mensen uit de maatschappelijke opvang, cliënten én werkers, zeer herkenbaar. Ingesprongen wordt vooral op de scène waarbij het *Verstandige Varkentje*, dat in een reïntegratietraject zit en zich keurig aan de regels houdt, onderdak biedt aan zijn oude maten. Het feit dat mensen nadat ze uit hun woning gezet zijn, terug moeten vallen op 'lotgenoten', is een gevolg van het terugdraaien van de hulpverlening. Eén crisissituatie trekt daardoor vaak meerdere mensen tegelijk naar beneden.

Een andere belangrijke constatering was dat juist cliënten enorm actief meedoen met de voorstelling en de workshops. De ondergrondse kennis die bij hen aanwezig is over hun leven, hun knelpunten en de oplossingen die zij naar voren brengen, zijn voor de zorg/

hulpverlening van onschatbare waarde. De dialoog tussen cliënten, werkers en managers (Formaat streeft naar een gemengd publiek) is productief en zinvol.

VOORUITBLIK

De tournee van De Drie Biggetjes gaat door in seizoen 2011/2012. Er staan al 12 voorstellingen gepland. De voorstelling kan nog geboekt worden.

Begin 2012 kunnen weer nieuwe deelnemers in het DUNKteam instromen en zal er een nieuwe productie worden gemaakt, dit keer over alcoholgebruik en de daarmee samenhangende hypocrisie in de samenleving.

2.2. EMPOWERMENT EN DIALOOG

Circus Pa Meijer was een baanbrekend project van Pameijer en Formaat. Nooit eerder was Participatief Drama ingezet als instrument voor inspraak van mensen met een verstandelijke beperking. De dvd Circus Pa Meijer (te bestellen bij Formaat) laat op indrukwekkende wijze zien hoe de dialoog met mensen met een beperking mogelijk is. Voor de deelnemers aan het project was er sprake van een groot empowermenteffect.

Het project leverde een lijst met 28 verbeterpunten op. De directie van Pameijer zegde toe, met alle punten aan de slag te gaan. Een van de punten was dat er meer voorlichting over en bekendheid met mensen met een beperking moest komen. Dialoog met mensen in plaats van praten over.

De combinatie Empowerment en Dialoog, twee pijlers van het werk van Formaat én van Pameijer, leverde het idee voor Studio Sterk op.

Studio Sterk

Studio Sterk startte in maart 2011 met een Empowermentgroep, bestaande uit bewoners van beschermde woonvormen voor mensen met een beperking en een Dialooggroep met vooral zeer gemotiveerde ex-deelne-

mers aan Circus Pa Meijer, aangevuld met leden van het Empowermentteam van Pameijer.

De doelstelling van de Empowermentgroep is te vergelijken met die van een Theateratelier. De persoonlijke ontwikkeling van de deelnemers staat centraal.

De Dialooggroep werkt productiegericht en richt zich op dialoog met de samenleving.

TERUGBLIK

De Empowermentgroep had bij de start 10 plaatsen en draaide tussen maart-juni 2011 met een gemiddelde bezetting van 65%. Belangrijke thema's waren discriminatie, relaties, identiteit en natuurlijk vervoer.

De Dialooggroep bestaat uit 7 vaste deelnemers die scènes ontwikkelen. Het eerste thema dat door hen werd opgepakt, was de problematiek van het vervoer (een van de hoofdpunten in de lijst van 28). Niet alleen komen taxi's meestal niet op tijd (te vroeg is net zo ingewikkeld als te laat), maar ook is de bejegening door taxichauffeurs niet altijd respectvol. Ook bij taxichauffeurs bestaat wrevel over sommige passagiers. Vergelijkbare problemen zijn er ook in het openbaar vervoer. Veel mensen met een beperking hebben moeite met de OV-Chipkaart. In juni 2011 is er een eerste presentatie geweest met de titel Ik hou van reizen.

RESULTATEN

De persoonlijke groei van de deelnemers aan het Empowermenttraject was opvallend. Veel begeleiders meldden al na een aantal weken een verandering bij de deelnemers. De deelnemers brengen zelf veel thema's en praten er steeds opener over. Het blijkt dat mensen met een beperking in principe met dezelfde oefeningen kunnen werken als anderen, het tempo ligt alleen iets lager.

De voorstelling Ik hou van reizen is goed ontvangen. Net als tijdens het project Circus Pa Meijer kwamen vanuit het publiek veel ideeën en voorstellen om het voor mensen met een beperking makkelijker te maken om te reizen.

FINANCIERING

Studio Sterk wordt gefinancierd door het VSBfonds, Pameijer en Formaat.

VOORUITBLIK

Studio Sterk blijft de komende jaren op het programma staan. Met Pameijer en het VSBfonds zijn daarover afspraken gemaakt. In 2011-2012 zal bovendien een vergelijkbaar aanbod voor de Zuid-Hollandse eilanden worden ontwikkeld. De Dialooggroep zal een workshop geven met chauffeurs en management van de RTC. Studio Sterk gaat ook aandacht besteden aan de thema's vriendschap/relaties, kinderwens, gevoelens van minderwaardigheid en eenzaamheid.

2.3. WERKEN IN DE WIJK

Sinds medio 2007 is Formaat gevestigd in Delfshaven. De Werkplaats voor Participatief Drama is inmiddels een bekende plek in de wijk geworden, zeker nu de prachtige voorgevel klaar is. Begin 2008, tijdens de officiële inwijding, vroegen wij aan de wijkinstelling waar behoefte aan was. Hun bijna eenstemmige antwoord was "participatie van jongeren". Wij hebben dat heel serieus genomen en zijn gestart met projecten met jongeren. In 2008-2009 ging het om jongeren en werk (met leerlingen van Accent Praktijkonderwijs), in 2009-2010 om jongeren en politiek (Agenda Delfshaven 2020).

Tijdens de presentatie van Agenda Delfshaven 2020 werd duidelijk dat ook de dialoog tussen jong en oud in de wijk van groot belang was. Bovendien spelen er in Delfshaven zaken als structurele armoede en werkloosheid, opvoedingsproblemen en seksueel geweld. Ouderen hebben te maken met vereenzaming. Formaat kiest daarom voor een aanpak voor alle leeftijden.

Buurtatelier

Het Buurtatelier is in oktober 2010 van start gegaan met een enthousiaste groep van bijna 20 bewoners

van 15-50 jaar. Hun verhalen vormen de kern van de productie *Je kan er niet omheen*, die in mei 2011 in première ging.

TERUGBLIK

Je kan er niet omheen is opgebouwd rond het waar gebeurde verhaal van het vergeten bombardement op Rotterdam-West en Schiedam in 1943, toen geallieerde bommenwerpers niet de haven maar een woonwijk troffen. Het vergeten bombardement staat voor het in de taboesfeer trekken van bepaalde thema's in de wijk. De voorstelling probeert die thema's juist wel aan de orde te stellen. Het gaat om agressie in het openbaar vervoer, het boetebeleid en wapenbezit. Een dialoog met de RET, de politie en natuurlijk met de mensen uit Rotterdam-West is inmiddels op gang gekomen.

Delphi Opbouwwerk begeleidt de follow-up na de voorstellingen.

FINANCIERING

Het Buurtatelier is tot stand gekomen met steun van de Deelgemeente Delfshaven en het VSBfonds.

VOORUITBLIK

Het Buurtatelier start na de zomer de repetities voor een nieuwe Forumtheatervoorstelling die laat zien waar een kwart van de bewoners van Delfshaven mee te maken heeft. Hoe ga je om met armoede? Première in november 2011.

Formaat heeft de inzet op een dialoog met alle bewoners van Delfshaven vertaald in drie nieuwe ateliers, die met elkaar samenhangen in het concept *Creating Creative Communities*. Om binnen gemeenschappen thema's aan de orde te stellen is het noodzakelijk dat mensen zichzelf beschouwen als onderdeel van die gemeenschap. In Rotterdam-West is er vooral sprake van deelgemeenschappen langs etnische (afkomst) en geografische (buurten) lijnen. De volgende toekomstige activiteiten gaan zich bezighouden met thema's die overal leven:

Meidenatelier

Een veilige plek voor meiden uit de wijk om strategie-

en te ontwikkelen voor maatschappelijke participatie en tegen seksueel geweld. Start is voorzien in oktober 2011.

Seniorenatelier

Een samenwerkingsproject met DISCK SC&W met als hoofdthema's het tegengaan van vereenzaming en het stimuleren van maatschappelijke participatie. De start van het project is voorzien in februari 2012.

Jongerenatelier

Een bruisend podium voor jongeren om theater te maken dat leeftijdgenoten prikkelt om mee te denken en mee te doen. Het Jongerenatelier zal naar verwachting in oktober 2012 van start gaan.

Healthy Communities

Formaat en de organisatie Healthy Communities hebben een intentieverklaring ondertekend waarin samenwerking wordt beoogd op het gebied van empowerment en gezondheid. Hieruit kunnen nieuwe initiatieven ontstaan op gemeentelijk niveau; de inbreng van Formaat zal vooral bestaan uit het aanbieden van Theaterateliers op maat.

2.4. WORKSHOPS

Formaat zet allerlei Participatief Dramatechnieken in bij workshops. Beeldentheater wordt het vaakst gebruikt, maar ook Slimm!, MDDM (Morele Dilemma Discussiemethode) en Forumtheater zijn mogelijk.

De duur van workshops varieert van een uur tot een hele dag.

TERUGBLIK

Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid: Een workshop in Den Bosch over de wijziging van de WAJONG - mensen hebben recht op begeleiding naar arbeidsparticipatie ipv uitkering. Veel aandacht voor het beleid van werkgevers.

Movisie: Een workshop introductie Participatief Drama als wijkgerichte methodiek in Utrecht als onderdeel van Expertmeeting.

KNVB: Twee workshops "De ideale vereniging" voor deelnemers aan de Tijd voor Sport conferentie op Papendal

RADAR (Anti-discriminatiebureau Rotterdam): Een workshop rond discriminatie van mensen met een verstandelijke beperking uitgevoerd in samenwerking met Pameijer.

Pameijer: Een teamtraining voor het dagactiviteitencentrum Spijkenisse, een workshop op de beleidsdag van het management en twee workshops Shortcut - belemmeringen op weg naar de arbeidsmarkt voor cliënten van Bureau Begeleid Werken.

3

MUPLICATIE

10/11

Een van de vijf hoofddoelstellingen van Formaat is het bevorderen van het gebruik van Participatief Drama. We streven ernaar dat steeds meer mensen de technieken leren hanteren en in hun eigen werkomgeving inzetten. Daarmee ontwikkelt Formaat zich steeds nadrukkelijker als een Kenniscentrum.

Multiplicatie betekent methodiekontwikkeling samen met mensen uit het werkveld. De deelnemers aan cursussen en trainingen gaan immers daarna aan de slag en brengen hun ervaringen weer terug naar de supervisie en vervolgtrainingen. Op deze manier ontwikkelt Participatief Drama zich zoals het bedoeld was: vooral in de praktijk. De belangstelling voor Participatief Drama neemt de laatste jaren sterk toe en er zijn nog geen mogelijkheden op reguliere opleidingen om de methode systematisch te leren kennen. De 10 jaar ervaring van Formaat en de 20 jaar ervaring van Luc Opdebeeck zorgen voor een inhoudelijk sterk product.

Formaat biedt de jokers ook de mogelijkheid tot methodiekontwikkeling en multiplicatie van de ervaringen die zij opgedaan hebben. Dat gebeurt enerzijds in het Jokerlaboratorium en anderzijds door het binnenhalen van kennis en ervaring van buitenlandse experts.

3.1. JOKEROPLEIDING

In 2008 is Formaat gestart met de Jokeropleiding. Het programma bestaat uit modules die ook los van elkaar gevolgd kunnen worden. In 7 modules van in totaal 34 dagdelen komen alle aspecten van Participatief Drama aan de orde die door Formaat worden gebruikt:

- Introductie - Spellen en Beeldentheater
- Forumtheater: hoe kom je tot scènes
- De kunst van het Jokeren - hoe begeleid je groepen en voorstellingen
- Morele Dilemma Discussie Methode - het morele aspect van Participatief Drama
- Slimm! - Participatief Drama en normoverschrijdend cq. strafbaar gedrag
- Rainbow of Desire - therapeutische toepassingen
- ORID - evalueren op een participatieve manier

Een opleiding voor iedereen die werkt met groepen en bezig wil zijn met de humanisering van de samenleving. Het programma is vooral gericht op mensen die geïnteresseerd zijn in het gebruik van theater als hulpmiddel bij dialoog, belangenbehartiging en sociale activering.

TERUGBLIK

In het seizoen 2010-2011 hebben 34 personen deelge-

nomen aan één of meerdere modules. Vijf personen volgden de gehele opleiding.

VOORUITBLIK

Voor de Jokeropleiding 2011-2012 verwachten we meer deelnemers dan in het afgelopen seizoen. Met name voor de introductiemodule is veel belangstelling en deze wordt komend seizoen twee keer aangeboden. Nog niet alle modules zijn vol, op de website www.formaat.org staat een uitgebreide folder met het volledige programma.

3.2. MASTERCLASSES INTERNATIONALE EXPERTS

Formaat probeert jaarlijks 2 tot 3 internationale collega's uit te nodigen om hun ervaringen te delen met de jokers van Formaat en andere belangstellenden. Elke masterclass heeft een vastomlijnde inhoud.

TERUGBLIK

De twee masterclasses in 2010-2011 werden gegeven door:

Adrian Jackson (Engeland, 23 deelnemers). Thema: werken met de Rainbow of Desire-technieken, gericht op het omgaan met verinnerlijkte onderdrukking.

Alvim Cossa (Mozambique, 20 deelnemers). Thema: Theater van de Onderdrukten en taboethema's.

VOORUITBLIK

In het seizoen 2011-2012 vindt o.a. een masterclass plaats van Brent Blair over Theater van de Onderdrukten en traumaverwerking.

3.3. GASTLESSEN EN CURSUSSEN

Ook op reguliere opleidingen is belangstelling voor Participatief Drama. Formaat biedt daarom introductielessen aan. Daarin wordt zoveel mogelijk de relatie tussen de methodiek en het betreffende werkveld gelegd.

TERUGBLIK

Luc Opdebeek heeft in het seizoen 2010-2011 een module Participatief Drama gegeven aan studenten van het tweede leerjaar van de CMV-opleiding van de Hogeschool Rotterdam. De module had een volume van 2 Studiebelastingpunten en omvatte 10 lessen. Daarin werd de basis van Participatief Drama voor het werkveld van CMV'ers overgedragen. De feedback van de studenten was overweldigend positief. Veel van hen ontdekten tijdens de module de link tussen studie en werkveld.

Voor het Humanistisch Vormingsonderwijs is een 3-daagse workshop Participatief Drama verzorgd aan docenten die HVO (Levensbeschouwelijke vorming in humanistisch perspectief) op de basisschool geven. Het Humanistisch Vormingsonderwijs heeft bovendien de modules Participatief Drama en MDDM van de Jokeropleiding als geaccrediteerde nascholing aange-merkt met respectievelijk 15 en 10 punten. Gastlessen vonden plaats op de Hogeschool voor de Kunsten Utrecht en de Werkplaats in Delft.

VOORUITBLIK

In het studiejaar 2011-2012 wordt er opnieuw een module CMV aangeboden op de Hogeschool Rotterdam. Naar verwachting zullen ook introductielessen bij de studierichting SPH worden gegeven. Het is de bedoeling dat uiteindelijk alle sociale opleidingen bij de Hogeschool Rotterdam, naast CMV en SPH ook MW en Pedagogiek, een Participatief Drama-component zullen krijgen.

Luc Opdebeeck is vanaf academisch jaar 2011/2012 kerndocent van de module sociale kracht bij de post-HBO opleiding van het Community Arts Learning Lab (CALL).

4

INTERNATIONALE PROJECTEN

Formaat is al sinds de oprichting internationaal actief. Als een van drijvende organisaties in de internationale beweging van het Theater van de Onderdrukten onderhoudt Formaat contacten met meer dan 250 organisaties en ruim 1000 collega's van over de hele wereld. Daarnaast wordt er vanuit Nederland gewerkt aan multiplicatie in verschillende regio's. Nieuw zijn de uitwisselingsprojecten.

4.1. E-MOTIVENETWERK

Formaat neemt op basis van de projecten Outspoken (uitwisseling met Jana Sanskriti uit India) en The Bitterest Taboo (uitwisseling met GTO Maputo uit Mozambique) deel aan het E-Motivenetwerk. Doel van het netwerk is het uitwisselen van kennis met organisaties in ontwikkelingslanden. Daarbij staat voorop dat wij in het Noorden kunnen leren van de kennis uit het Zuiden. Toepassing van die kennis in projecten in

Nederland is een vorm van onderbouwing voor ontwikkelings samenwerking: investeren in het Zuiden kan Nederland veel opleveren.

TERUGBLIK

De uitwisselingsbezoeken in het kader van The Bitterest Taboo vonden plaats van 18-22 mei en 11-17 juli. In mei ontving Formaat een vijf koppige delegatie uit Mozambique. Zij gaven

- een tweedaagse training aan preventiewerkers over hoe Participatief Drama kan helpen om met taboethema's om te gaan
- twee voorstellingen over HIV/AIDS-preventie en de positie van de vrouw in Mozambique
- een tweedaagse masterclass voor mensen met ervaring in het werken met Participatief Drama - daarbij werd veel methodische kennis uitgewisseld

In juli bezocht Luc Opdebeeck Mozambique en gaf daar een 6-daagse training in het maken van Forumtheaterstukken en het jokersen daarvan.

RESULTATEN

Het werkbezoek heeft veel kennis naar Nederland gehaald over:

- de inzet van Participatief Drama om taboethema's aan de orde te stellen
- de wijze waarop het eigenaarschap van verhalen uit de bevolking veilig gesteld wordt
- de wijze waarop multiplicatie (train de trainers) binnen korte tijd tot een groot bereik kan leiden
- hoe projecten effectief geëvalueerd kunnen worden

De opkomst bij de training, masterclass en voorstellingen lag tussen de 60 en 100% van het geplande aantal.

VOORUITBLIK

De samenwerking met GTO Maputo zal in de komende jaren worden voortgezet. Naar aanleiding van de training is een vervolgproject met de Antilliaanse gemeenschap in Noord-Nederland in voorbereiding.

4.2. TRAININGEN

Sinds 2001 geeft Luc Opdebeeck internationale trainingen. In 2005 werd het concept The Power of Dialogue ontwikkeld, waarbij binnen 10 dagen de basis van de methodiek van Participatief Drama kon worden overgedragen. Een van de landen waar een dergelijk traject heeft plaatsgevonden, was Servië (in 2006-2007). Vanaf het seizoen 2009-2010 worden de trainingen ook door de overige jokers van Formaat aangeboden.

Pax Christi Vlaanderen

Formaat trainde in het seizoen 2010-2011 in opdracht van Pax Christi Vlaanderen een groep vluchtelingen uit de voormalige Sovjet-Unie (waaronder Tsjetsjenië) en Koerdistan in het gebruik van Participatief Drama ten behoeve van empowerment.

TERUGBLIK

Aantal deelnemers: 65 de meeste daarvan jongeren.
Onderwerpen: Vluchten uit Koerdistan/Immigratiedienst, pesten op school, opvoeding en geweld (vanuit jongerenperspectief), opvoeden in een andere cultuur zonder steun van de omgeving (vanuit ouderperspectief).

RESULTATEN

De Koerdische deelnemers maakten een voorstelling die o.a. gespeeld is op de Belgische politieacademie.

VOORUITBLIK

In augustus 2011 worden twee weken training gegeven, de eerste week met de Koerdische deelnemers. Zij maken een aantal presentabele korte scènes om in hun eigen gemeenschap de dialoog te kunnen starten. In de tweede week een introductie cursus voor de overige groepen.

5

ORGANISATIEONTWIKKELING

Een belangrijke stap die door is Formaat gezet in het afgelopen seizoen is het binnenhalen van de CRKBO registratie. Het CRKBO is door de Nederlandse Overheid aangewezen als instituut om instellingen voor kort beroepsonderwijs te controleren. In januari 2011 heeft Formaat de audit positief doorlopen en voldoet hiermee aan de Kwaliteitscode voor Opleidingsinstituten voor Kort Beroepsonderwijs.

Een tweede belangrijke ontwikkeling is de erkenning door de belastingdienst van Formaat als instelling van sociaal-culturele aard, wat betekent dat Formaat vrijgesteld is voor de BTW. De activiteiten voor onze doelgroepen zijn aangemerkt als nauw samenhangend met maatschappelijk werk, sociale zekerheid en de bescherming van mensen in een kwetsbare positie.

5.1. BESLUITVORMINGSSTRUCTUUR

In het seizoen 2010-2011 is begonnen met implementatie van het sociocratisch besluitvormingssysteem in de organisatie. In de besluitvorming van Formaat geldt voortaan het consentprincipe, waarbij elk onderdeel van de organisatie besluiten neemt over de uitvoering van de taken. Het eigenaarschap geldt nu ook voor medewerkers.

5.2. FUNCTIONELE ORGANISATIE

Tegelijk met de invoering van het sociocratische besluitvormingsmodel en de gewijzigde organisatiestructuur is er voor gekozen om het 3-koppig management team te vervangen door een directeur. Per 1 augustus 2010 is Luc Opdebeek voor deze functie gekozen en zal zich hierbinnen vooral richten op de profilering van Formaat naar buiten toe. Zijn functie als artistiek leider blijft gehandhaafd.

Naast het vaste team van 8 personen zijn er 11 medewerkers betrokken geweest op projectbasis of een korte

periode in dienst geweest en waren er 4 vrijwilligers. Gemiddeld over het seizoen 2010-2011 besloeg het personeelsbestand FTE 7 in dienst en FTE 1 op projectbasis. Met ingang van het seizoen 2011-2012 wordt het vaste team uitgebreid met twee stagiairs Culturele en Maatschappelijke Vorming van de Hogeschool Rotterdam.

5.3. WERKPLAN

5.3.1. Evaluatie werkplan 2010-2011

JEUGD

Van de 200 geplande dagdelen zijn er ruim 150 gerealiseerd. Kort Lontje is helaas uit de programmering gevallen; er was wel belangstelling vanuit het onderwijs maar er waren geen financieringsmogelijkheden. Het Jongerenatelier is doorgeschoven naar een later tijdstip. Met 84 gespeelde voorstellingen is Under Pressure ruim over het geplande aantal van 60 gegaan. Ook het aantal verzorgde workshops is met 22 over de planning van 8 gegaan. Het project Perron 4 is geheel volgens plan uitgevoerd.

VOLWASSENEN

Met in totaal 270 dagdelen aan repetities, workshops en voorstellingen is het geplande aantal met 60 overschreden. Studio Sterk is toegevoegd aan het aanbod en het DUNKteam heeft de voorstelling De Drie Biggetjes waardoor het aantal repetities sterk is toegenomen. De Theaterateliers in Rotterdam zijn volgens plan uitgevoerd. De tweede voorstelling van het Buurtatelier is doorgeschoven naar een later tijdstip.

MULTIPLICATIE

Het werkplan Multiplicatie is geheel volgens schema uitgevoerd. Jokeropleiding: 34 cursusdagdelen regulier en 6 dagdelen op maat voor het Humanistisch Vormingsonderwijs. Participatief Drama-module CMV-opleiding Hogeschool Rotterdam: 25 dagdelen. Masterclasses: 8 dagdelen verdeeld over 2 masterclasses en 5 gastlessen op verschillende hogescholen.

INTERNATIONAAL

Het werkplan Internationaal heeft volgens plan plaatsgevonden. Internationale training: 10 dagdelen in Mozambique en 10 in België. Internationale uitwisseling: 6 dagdelen in Rotterdam

5.3.2. Werkplan 2011-2012

JEUGD

Totaal maximaal

Under Pressure:	60 voorstellingen in het voortgezet onderwijs
Preventiewerkshops	20 dagdelen in het voortgezet onderwijs
Project in Cluster 3 en 4 Meidenatelier	20 dagdelen in het VSO 40 workshops en 5 presentaties in de deelgemeente Delfshaven

VOLWASSENEN

Theaterateliers DUNK	160 workshops en presentaties 40 workshops/ repetities en 10 voorstellingen
Studio Sterk	80 workshops en 5 presentaties
Studio Sterk ZHE	15 workshops en 5 presentaties
Buurtatelier Delfshaven	40 workshops en 10 presentaties
Seniorenatelier	20 workshops en 5 presentaties
Beeldentheater	10 workshops

MULTIPLICATIE

Jokeropleiding	40 cursusdagdelen
Participatief Drama	25 dagdelen voor de CMV opleiding Hogeschool Rotterdam
CALL XL Post-HBO	10 dagdelen
Masterclasses	8 dagdelen verdeeld over 2 masterclasses
Gastlessen en presentaties	10 op verschillende hogescholen

INTERNATIONAAL

Trainingen	20 dagdelen in België
------------	-----------------------

5.4. PUBLICATIES EN PUBLICITEIT

We maken daarbij onderscheid tussen publicaties die door Formaat zelf uitgebracht werden, inclusief dvd's en aandacht in de media voor projecten van Formaat.

EIGEN PUBLICATIES

Perron 4 - dvd en booklet

Under Pressure - dvd en booklet

AANDACHT IN DE MEDIA

- Nieuwsblad.be: artikel over Aramir
- Volkskrant, 7days, Kamerbode, Housekrant, Schooljournaal: artikelen over Perron 4
- Ouderkrant VSO De Weerklank: artikel over Under Pressure
- Markant, Klik: artikelen over Circus Pa Meijer
- Havenloods: aankondiging voorstellingen van het Buurtatelier, De Drie Biggetjes en GTO Maputo
- Cineac Delfshaven: item over het Theateratelier Rotterdam Delfshaven

BIJLAGE ENGLISH SUMMARY

Introduction

Formaat, Workplace for Participatory Drama is a Theatre of the Oppressed company that works in the Netherlands and internationally. Our work is divided in four categories: young people, adults, multiplication and international projects. We have several ongoing projects/activities in every category.

Formaat's mission is to implement Theatre of the Oppressed as widely as possible to stimulate processes of empowerment, social inclusion, awareness and dialogue.

YOUTH

Four major projects: Under Pressure, a Forum Theatre tour in schools -Platform 4, legislative theatre with students at schools for children with conduct disorders and Alcohol prevention workshops in High Schools.

Under Pressure

Under Pressure follows the lives of Sil (15), Gio (15) and Jim (16). Sil lives with her rigidly religious dad and is in love with Jim. Jim just got out of correctional boarding school and lives with his strict mum and newly acquired stepfather. Gio is a computer game addict and lives with his chronically ill mother. Their choices create more and more pressure. At the end of the play, Sil binges herself into a coma, Jim is wanted by the police and Gio faces game over.

The play was directed by Luc Opdebeeck, artistic director of Formaat, and Hector Aristizabal, theatre activist from the US/Colombia. Hector is specialized in using Theatre of the Oppressed in healing processes. He is also a writer and actor.

Under Pressure performed 84 times during the past season, both in schools as in youth prisons. The number of interventions on stage was over 20% of the spect-actors, which was higher than in any previous project.

For 2011-2012 another 60 shows throughout the country will be performed. By the end of the tour, Under Pressure will have performed almost 200 times. A dvd of this production (with English subtitles!) was presented in July 2011 and can be ordered at Formaat (info@formaat.org).

Platform 4

Since 2002, Formaat has worked in many schools for children with conduct disorders, including Youth Prisons. We reported about this yearly to one of our main donors, the Dutch Kinderpostzegels Foundation. Together with them, we started an initiative to change the law and give these kids more control over their lives.

Platform 4 was a Legislative Theatre production with and about these kids. They are regarded as highly uneducable. Many of them are under Child Care supervision. They face a lot of prejudice. Their schools too. Their story needs to be told. To other kids, to parents, to teachers and to the government. Six 14 and 15 year-olds worked out a story in which all efforts to get back on the regular education track fail. In the end of the play, they're stuck on their original platform, and so are their teachers.

Four shows in schools saw a wealth of interventions aimed at changing government policy towards these schools. On November 15, 2010, we took the show to the Dutch Parliament. MP's of four parties attended the performance and were highly impressed by what they saw. The ensuing Parliament debates on education and personal assistance of children with learning and

conduct disorders showed a lot of resistance towards budget cuts. The struggle for better conditions and more chances for these children continues.

A dvd of this project was produced in September 2011 and can be ordered at Formaat (info@formaat.org).

Alcohol Prevention Workshops

Using Image Theatre, Forum Theatre and Blagg! techniques, Formaat gave 12 workshops in three different schools, addressing binge drinking and alcohol abuse at a (very) early age. The use of alcohol by minors is sharply on the rise in the Netherlands, on average two kids a day drink themselves into a coma. Despite this, local governments wasted a lot of time in working out regulations which young people evade just as fast as they are implemented.

It is expected that the focus of attention will switch to young people from 2012 on; schools and governments will do more to help prevent the drowning of a generation. One of the problems is that, because the price of alcohol consists largely of taxes, the government can't afford to lose the income and young people are the prime target group for advertisement as adults drink less.

ADULTS

Two ongoing projects: Theatre Studio's with homeless people and people with psychiatric diagnoses, including the DUNK-team and the Power Studio with people with learning disabilities.

Theatre Studio's

A Theatre Studio is an activity in which a group of people gathers for at least one 4-hour session a week. The members work with a Joker, using several methods, based on Participatory Drama as well as on other participatory techniques. The groups perform Forum scenes on a regular basis. Those who are interested can become a member of the DUNKteam (see below)

The primary goal of a Theatre Studio is social inclusion. Dialogue with representatives of society (eg. relatives, neighbours, institutions, policy makers) plays an important part. The secondary goal is creating a local network of support and solidarity. The Theatre Studio can play a catalyst role in terms of being a pressure group.

Theatre Studio's with people with psychiatric diagnoses exist on the West side (since 2007) and South side (since 2010) of Rotterdam. The Power Studio with people with learning disabilities started in 2011.

DUNK/Dig into UNderground Knowledge

The primary goal of DUNK is to gather underground knowledge and share it with the professionals in the world of care. The DUNKteam performs on occasions where clients meet with workers, managers and policy makers. Serious and pressing issues are raised and the audience looks for viable alternatives.

The DUNKteam has worked on issues like homelessness, debts, poverty, bureaucracy and inaccessibility of the care system and on how solidarity could work. Two plays, *Mystery* and *The Three Homeless Piggies* were produced.

MULTIPLICATION

An important objective of Formaat is to transfer the techniques of Theatre of the Oppressed to as many people as possible. The multiplication program encompasses three activities: the annual Joker Training, international Master Classes and the trainings at the Academy for Social Work.

Annual Joker Training

Formaat started the Joker Training in 2008. The program consists of modules which can be booked separately. The training encompasses all aspects of Participatory Drama used by Formaat:

- Introduction - Games and Image Theatre
- Forum Theatre - how to make a scene
- The Art of Jokering - how to Joker groups and performances
- Moral Dilemma Discussion Method - the ethical aspects of Participatory Drama
- Blagg! - Participatory Drama and offending behavior
- Rainbow of Desire - therapeutic applications
- ORID - Participatory Evaluation method

In 2010-2011 a total of 34 people participated in several modules.

Master Classes international experts

We try to invite at least 2 colleagues a year to share their experiences with guests and with our Jokers.

The two master classes in 2010-2011 were given by:
Adrian Jackson (UK) - *Rainbow of Desire*
23 participants from 4 countries

Alvim Cossa (Mozambique) - *Theatre of the Oppressed*
and taboo issues
20 participants from 5 countries

From 30-31 October Brent Blair from the US will give a master class on the *Museum of the Unspeakable* techniques on trauma reduction.

Guest Training

Formaat wants Participatory Drama to become a part of regular curricula. We regularly offer trainings for students of Social Work Academies in several cities. Trainings are offered in other contexts as well.

The Rotterdam Social Work Academy adopted Participatory Drama in its curriculum for the first time in 2010.

INTERNATIONAL PROJECTS

We have worked internationally since we started in 1999. Apart from providing training/carrying out projects in Africa, Asia and Europe, Formaat has always been an active member of the international Theatre of the Oppressed network.

E-Motive: Development Exchange

Theatre of the Oppressed is the only theatre method developed in the global South. Development aid is generally based on one-way transfer from North to South. Theatre of the Oppressed is reverse development aid. The Dutch E-Motive network joins NGO's who work reversely. Theatre of the Oppressed takes a special position because we believe in dialogue between South and North - both ways.

The Outspoken exchange program with Jana Sanskriti in India has been in place since 2008. In 2011 a new exchange program with GTO Maputo in Mozambique was launched.

Training

Since 2001 Luc Opdebeeck and the Formaat Joker team provide international training. In 2005 the The Power of Dialogue concept was developed, in which Theatre of the Oppressed is transferred to NGO's and activists.

The current international training program involves peace activists from Belgium, Israel and Chechenya and the Kurdish, Russian and Chechen communities in Belgium.

FORMAAT - THE ORGANIZATION

After opening our Workplace in 2008, the latest milestone was the new façade. The giant photo's of some of our projects create a point of attraction in the district.

Just before the summer of 2010, the office moved to a new space, no more than 300 yards from the Workplace.

Formaat has now a staff of 7: Luc Opdebeeck is our Artistic Director and Chief Executive, Irma Hazeleger is Business Director, the Joker Team consists of Karen Bevers, Thamar Kemperman, Mara Michon and Hanna Maria Trap, Coosje van Bruggen is our office manager.

Formaat also works with volunteers, preferably from the communities we work with/in, and interns. Interns for joker assignments need to complete the Joker Training program.

Formaat works as a sociocratic organisation with consent democracy.

Our annual turnover was a little more than € 541.000, of which 40% was generated through grants and 60% through sales.

MEDEWERKERS VAN FORMAAT

BESTUUR

Frans Berkers - *Voorzitter, Docent CMV - Haagse Hogeschool*

Peter Dijkstra - *Penningmeester, Docent RISO (CMV) - Hogeschool Rotterdam*

Marianne Douma - *Secretaris, Lid Raad van Toezicht Oxfam/Novib,*

Lid Raad van Toezicht ICS (International Child Support), bestuurslid Platform Internationale Zaken D66

HET TEAM

Luc Opdebeeck *Directeur & Artistieke leiding*

Karen Bevers *Joker*

Thamar Kemperman *Joker*

Mara Michon *Joker*

Hanna Trap *Joker*

Irma Hazeleger *Zakelijke leiding*

Coosje van Bruggen *Office management*

VERDER WERKTEN IN 2010-2011 MEE

Michiel Blankwaardt, Dionisio Matias, Bart Broekuijzen, Ilse Stijntjes (acteurs), Eline van Dort,

Anouk Smeenk, Claribel Rodríguez Castillo (assistent-jokers), Merlijn Michon (fotografie),

Tim Zonne (ICT hulp), Jan-Willem Mennink (administratie), Cor van Hoof (grafische vormgeving),

John Pel (leerlingbegeleider Cluster 4), Thomas Brandt, Danny Lodeweges, Mark Mik (stagemanagement),

Metin Yarba (vrijwilliger werkplaats), Ronald Matthijssen, Marije Kaashoek (Accountmanagement),

Loraine Wei-Yun (Bedrijfsbureau), Sara Hakkenberg, Rene Wilson (vormgeving) Esther Nederpelt (Dans),

Kleis Kemperman (film) Adrian Goormachtigh (muziek)

